

ως των ευρισκομένων εις Κάνδανον και του εξήγησα να μου πηί τι είδους φυσίγγια θέλει όπλου και τί πολυβόλου, ενθουσιασθήσ μου απήνησεν ότι του αναγκάιοι φυσίγγια στάγερ, αλλά όπι στερείται πολυβόλων. Εις ερώτησίν μου αν δύναται να πλαισιώσ-ση μίαν πολυβολοαρχίαν διά να του στείλω τα πολυβόλα και εις καταφατικήν απάντησιν του είπα: "αύριον το πρωί θα βαδίσω με το Σύνταγμα μου κατ' ευθείαν Κάνδανος Βουκολίες-Μάλεμε με ένα μου τμήμα το οποίον θα στείλω διά την πλάγιο φύλαξιν μου από την κατεύθυνσιν Ντελιανιά-Κολυμβάρι θα σας στείλω μία ε-φοδιοπομπή με φυσίγγια και τα πολυβόλα μιας πολυβολοαρχίας να έχετε δε τα Συνεργεία έτοιμα για να την οργανώσση. Δεν δύναμαι να σας τα στείλω απόψε-καθ' όσον εις το αναμεταξύ ούτος επέμενε να του σταλώσω εντός της εσπέρας- διότι α-σχολούμαι με την επιστροφήσιν και τον καταρτισμόν και εφο-διασμόν του Συντάγματος μου."

Αναφέρω λεπτομερώς το περιστατικόν αυτό, διότι ως απει-δείχθη εκ των υστέρων ο εχθρός παρακολούθησ την συνδιάλε-ξιν μου εκείνην έδωσεν απόλυτον πίστιν και νομίμας ότι απει-λούνται τα νάτα του εκ του ούτω παρασκευαζομένου συντά-γματος απέσπασε σοβαράς δυνάμεις εκ της κυρίας του προσπα-θείας και τας έστειλε εις την κατεύθυνσιν του Σελίνου πράγμα όπερ και εγώ επιδίωκα διότι ούτω έδιδον χείρα βοηθείας εις τον μαχόμενον στρατόν εις την πεδιάδα των Χανίων διά της α-ποσιτάσεως τμήματος εκ της κυρίας προσπάθειας. Μετά πάρο-δον δύο ωρών από της ηγλ. ταύτης συνδιαλέξεως μετά του Κα-στελλίου επαρουσιάσθησαν τα πρώτα σμήνη ανυχνευτικών αε-ροπλάνων άνωθι της Κανδάνου και της λοιπής Επαρχίας Σελί-νου και αφού κατόπτευσαν όλας τας προσβάσεις από τα διάφο-ρα σημεία της επαρχίας προς Κάνδανον και επίσθησαν διά την συρρήν του κόσμου εις την Κάνδανον, τότε άρχισαν να πολυ-βολούν φθάνοντες εις ύψος ενίοτε 10 μέτρων υπέρ την επιφά-νειαν του εδάφους μετ' ου πολυ δε ανεχώρησαν. Τη θην και 30 μ.μ. ενεφανίσθησαν υπέρθεν της Κανδάνου περί τα 25 βομβαρ-δικτικά αεροπλάνα συνοδευόμενα από ισάριθμα καταδιωκτικά και ήρχισαν άγριον βορβοδισμόν της Κανδάνου και των χωρίων των κείμενων εις τους παλαιούς Δήμους Καμπανού-Παλιοχώ-ρας-Πελεκάνου, αλλά κυρίως την προσοχήν των την έστρεψαν εις την Κάνδανον όπου ήτο πλέον των 1500 ατόμων συγκε-ντρωμένων.

Ήτο πλέον φανερό ότι ο εχθρός έδιδε προσοχήν προς Κάνδανον συνειπεία της ηγλ. εκείνης συνδιαλέξεως μου και των συγκεντρώσεων εις Κάνδανον ας παρατήρησε κατά τας ανα-γνωσίσεις του. Έδει κατά συνέπειαν να ενισχύσω την αντίλη-ψιν του ταύτην.

Την ιδίαν εσπέραν διάταξα τον εις τον Σταυρόν διαμένοντα έφεδρον Λοχίαν Γεωργιακάκην ίνα μετά του τμήματος του κα-τέλιποι εκ Σταυρού κατευθυνθή προς Ντελιανιά-Βασιλόπουλο-Επισκοπή και φροντίση να λάβη την μετά του εχθρού επαφήν α-πό την κατεύθυνσιν Βασιλόπουλο καθ' οδόν ούτος, ως αργότε-ρον μοί ανέφερε, συνήνησεν άνδρας του Σχολείου Ευελπίδων βαζίζοντας προς Σέμπρωνα άνευ Αξιωματικών, εβλήθησαν δε οι άνδρες του τμήματος του από περεξήγησιν εκ των τμημάτων τούτων ευτυχώς άνευ θυμάτων. Εις Επισκοπήν ευρισκόμενον το τμήμα εδέχθη επιδρομήν πληθώρας Γερμανικών αεροπλάνων και καθήλωθη επί' αρκετόν ώμα ενίκτωσε εβάδισε προς Βουκο-λιές, αλλά έλαβε την πληροφορίαν ότι οι Βουκολίες κατελήφθη-σαν και εστράφη προς Δρομόνερνον και συνεδέθη τηλεφωνικώς μαζί μου, όποτε διετάχθη να εγκαταστήση φυλάκιον εις Δρομό-νερνον και ν' αναμείνη να συγκρουσθή εκεί μετά του εχθρού ό-στις εις το αναμεταξύ ήρχισεν ν' ανερχήται προς Δρομόνερνον, αφου ανέτρεψε την εις Πύργον Βουκολιών ημετέραν άμυναν. Ε-κεί ετραυματίσθη και ο εκ Καλαμίου Γεώργιος Γεωργιακάκης (υιός) διαφυγών την αιχμαλωσίαν χάρις και την αυτοθυσίαν του Λοχαγού Ντιγριντή, ως ο ίδιος ο Λοχαγός Ντιγριντής εις ανα-φοράν του μου ανέφερε.

22 Μαΐου 1941

Τα προκαλυπτικά τμήματα μας(Χούδαλη, Γεωργιακάκη, ο-μάδες εκ Παλαιών Ρουμάτων και των περίεξ χωρίων) εγκαθίστα-νται πλέον εις το ύψωμα Δρομονέρου παρά την διακλάδωσιν της οδού Σελίνου - Φωτακάδου. Εκεί προσήλθεν εις ενίσχυσίν των ένας στρατιώτης εκ Παλαιών Ρουμάτων Φρυδάκης Ιωάν-νης, οπλασιμένος με ένα Γερμανικόν πολυβόλον, το οποίο είχε αφαιρέσει από Γερμανόν εν εφόνευσεν εις Βουκολίες και ο ε-χθρός βαδίζων προς Σέλιον προσέκρουσεν εις σοβαράν ά-μυναν, υποστάς πολλάς απωλείας τόσον από τους άνδρας ό-σον από τα αφινιδιαστικά πυρά του πολυβόλου εις σημείον που ηγαγκάσθη να υποχωρήση. Κατόπιν αντεπιθέσεων των ημετέ-ρων εις απόστασιν 2 χιλιομέτρων και όπου παρέμειναν καθη-λωμένοι ολόκληρον την ημεραν. Περί την όηλη ενισχυθείς ο ε-χθρός δι' ικανής δυνάμεως και πληθώρας αεροπλάνων επετέ-θη εκ νέου κατά των ημετέρων, όπινες προ υπερτέρων εχθρι-κών δυνάμεων ευρεθέντες, και εξαντληθέντων των πυρομαχι-κών των ήρχισαν να συμπύσσωνται άλλοι μεν προς Κακόπετρον άλλοι δε προς Παλαιά Ρούματα. Από τηλεφώνου διάταξα την ε-γκατάστασιν φυλακίων προς επιτήρησιν του οδού.

Η κίνησις των αποσιτασμάτων μας εις Κίσσαμον, η συνε-χής αντίστασις που προεβαλον από Χαϊντέρη μέχρι Κακοπέτρου, η εμφάνισις πολυβόλου εις το ύψωμα του Δρομόνερου και η α-νέναντος ασύρρευσις δυνάμεων εξ' όλων των σημείων της Επαρ-χίας Σελίνου προς Κάνδανον έπεισαν τον εχθρόν ότι σοβαρά δυνάμεις παρασκευάζεται και βαδίζει προς Μάλεμε την οποίαν ο εχθρός, όπως φαίνεται, υπελόγησ εις δυνάμιν τάγματος.

Το τοιοούτον διαπιστούται εκ του μετέπειτα εκδοθέντος βι-βλίου του αρχηγού της μυστικής Γερμανικής κατασκοπείας εν Κρήτη ΦΛΕΣΕΡ(ορεινός κηλυοί εις την Κρήτην) και όστις ανα-φέρει επί λέξει: "Τα αεροπλάνα μας διεπίστωσαν ότι ισχυρόν Αγγλικόν Τάγμα εβάδιζε από Κάνδανον προς Βουκολίες κλπ."

Με πληροφορία τα οποία συνέλλεξα τόσον από τα τμή-ματα μας τα προκαλυπτικά όσα και από άλλας πηγάς, κυρίως α-πό διαρρέοντα κατοίκους της περιοχής Κίσσαμου μ' έπεισαν ότι η δύναμις του εμφανισθέντος εχθρού τας εσπερινάς ώρας

της 22ας εις τα ύψωματα Δρομονέρου ανήρχετο εις δύναμιν τάγματος, ενισχυμένου με αρκετούς σωλήνας όλμων και με προθέσεις να προελάσουν προς Κάνδανον.

Θέλοντας να καταστήσω ενήμερους τους Αξιωματικούς και προύχοντας τας Επαρχίας Σελίνου αφ' εν' ενός μεν να των γνωρίσω τας προθέσεις μου αφ' ετέρου δε να καταστήσω εις αυτούς τας προθέσεις του εχθρού γνωστάς, περί καταλήψεως της Κανδάνου και επειδή προέβλεπα ότι η Κάνδανος εις μίαν ά-μυναν περί αυτήν θα καταστρέφετο από την αεροπορίαν και τα βαρέα όπλα του εχθρού συνεκάλεσα την εσπέραν εκείνην της 22ης Μαΐου 1941 σύσκεψιν εις τον λόφον της Κανδάνου έμ-προσθεν του Δημοτικού Σχολείου και παραπλευρώσ του Ειρη-νοδικείου ανέλυσα την κατάστασιν, ενώρρισα την δύναμιν του προς Κάνδανον προελάνοντος εχθρού και τας προθέσεις του να καταλάβη την Κάνδανον, παρακάλεσα τότε τους συγκεντρω-θέντας να με συνδράμουν να δώσωμεν την μάχην της τιμής διά την αντίστασιν του Σελίνου, έστω και διά την Ιστορίαν. Εξεδή-λωσα τους φόβους μου διά την καταστροφήν της Κανδάνου και τους ήρώτησα τί προτιμούν να δώσωμεν την μάχην εις τον ορει-νόν όγκον του Κακοπέτρου, όποτε αποφευγομεν την καταστρο-φήν της Κανδάνου ή εις το Κανδανώτικο Φαράγγι, που λόγω της φύσεως του εδάφους δι' ολιγοτέρο αριθμού οπλοφόρων θα φέρωμε περισσότερα αποτελέσματα και θα κάνωμεν εις τον εχθρόν από πολλάς κατευθύνσεις αντιπερισπασμούς, αλλά και το κυριώτερον λόγω του εδάφους θα μπορέσωμεν να κάμωμεν ευριπάτην χρήσιν των κυνηγητικών μας όπλων;

Άπαντες άνευ ουδεμιάς εξαίρεσεως μου εδήλωσαν την α-πόφασιν των να κάμωμεν την τελευταίαν αντίστασιν εις το Καν-δανώτικο Φαράγγι και ότι αδιαφορούν διά την καταστροφήν της Κανδάνου. Και ήσαν προς τιμήν τους παρόντες την στιγμήν ε-κείνην οι πλείστοι Κανδανιώτες.

Κατά την σύσκεψιν ταύτην εξ' όσων ενθυμούμαι, παρίστα-ντο οι κάτωθι:

1) Υπολοχαγός Παπαηλιάκης Ανδρέας, 2) Υπολοχαγός Α-ποστολάκης Σ. 3) Ιδιώτης Γεωργιακάκης Ευάγγελος, 4) Κροι-μύδης Ιωάννης, 5) Β. Σαρτζέτης, 6) Βαρδαλάς Γ., 7) Κουκουρά-κης Μ., 8) Ιωάννης Σεραδάκης, 9)εφ. λοχ. Μιχ. Μπελιβανιάκης, 10) Λοχ. Κουκουτσάκης, 11) Ε. Ξανθουδάκης, 12) Ανθ/σής Ευ-άγ. Πρωτοπαπαδάκης, Ελληνάκης Δημήτριος.

Επισης τον χώνον εκείνην της συσκεψίσεως ευρίσκειται σήμε-ρον τοποθετημένη πινακίς με τας λέξεις: "Εδώ ελήφθη η από-φασις να πολεμησωμεν οι Σελινιώτες κατά των Γερμανών και ας καταστραφή η Κάνδανος".

Κατόπιν της ως άνω ληφθείσης αποφάσεως εξέδουσα κατά την διάρκειαν της νύκτας την διαταγήν επιχειρήσεων και όριζα ως κυρία γραμμήν αντιστάσεως τους προ της Κανδάνου λόφους και με γραμμήν ενικούσμενην από Ξερόκαμπον άκρον αριστερόν, Αγριομίσσησ, υψώματα νερόσπηλιο, με το δεξιόν μου στρατιό-μενον εις τον ορεινόν όγκον του Αποπηγαδιού παρά την θέσιν "Βοσκού"

23 Μαΐου 1941

Τας πρωινάς ώρας της 23ης Μαΐου 1941 παρημέλησαν την επιβλήσιν της αμαξίτης οδού οι παρά τον Κακόπετρον άν-δρες του φυλακίου μας και την 10 και 30 πρωινήν Αναγνωρισι-κή Περίπολος του εχθρού επί μοτοσυκλετών ενεφανίσθη εις τη γέφυραν "Ανισαράκι" . Το εκεί φυλάκιον μας-διότι έχοντας υπ' όφιν περιπτώσιν όπως η ανωτέρω, είχα τοποθετήσει διαδοχικά φυλάκια κατά τον άξονα της οδού-επιπροβόλησε πάραυτα την Γερμανικήν περίπολον συνήψε συμπλοκήν μετ' αυτής, κατά την οποία ετραυματίσθη ένας Γερμανός στρατιώτης και η περίπο-λος υπό την πίεσιν των ανδρών του φυλακίου μας επιβάσα τών μοτοσυκλετών της εστράφη προς τα οπίσω. Μόλις έλαβα γνώ-σιν τηλεφωνικώς ειδοποίησα πάραυτα τα Φλώρια και τα Παλ. Ρούματα να σπεύσουν ν' αποκόψουν τον δρόμο της υποχωρή-σεως της περιπόλου, κι ότι τους στέλω ενισχύσεις, σπεύδων δε και εγώ επί τόπου παρά όπερ ενγένετο.(Μας πληροφοροεί ο Γεωργιακάκης ότι οι ημέτεροι απεχώρησαν εκ Χανίων και ότι παρέμειναν οι Συντ/χες και Γύπαρης να παραδώσουν την πόλιν στους Γερμανούς)

Καθ' οδόν τη πρωτοβουλία του αειμήστου Ήρωος Ελευ-θερίου Γεωργιλιάκη συνήψαν συμπλήρον μετά των Γερμανών εις Φλώρια εντός του χωρίου και τους καθήλωσαν. Διάταξα τον λοχίαν Κουκουτσάκην (Χημοδιδάσκαλον) εκ Πλεμενιανών να παραλάβη όσους άνδρας είχε κοντά του και να σπεύση διά της συντομότερας οδού μέσωσ Ανάβου διά να συμβάλει εις την εξό-ντωνσιν. Τουταυτό και στο εις Ανισαράκι φυλάκιον μας, το οποί-ον ηκολούθησε τους υποχωρούντας Γερμανούς. Κατά την 12ην Μεσημβρίην τόσον οι άνδρες του χωρίου Πλεμενιανών υπό τον Κουκουτσάκην όσον και οι άνδρες του φυλακίου Κανδάνου συνέκληναν προς τα Φλώρια και ούτω οι Γερμανοί ευρέθησαν κυκλωμένοι. Συνήφθη τότε κρατεράν μάχην μεταξύ Γερμανικού αποσιτάματος και των ημετέρων αποσιτασμάτων και κυρίως υ-πό τον Κουκουτσάκην αρχικώς, ακολουθώσ δε κατεύθασαν και άλλοι. Η μάχη διήρκησε μέχρι της εσπέρας. Άνισος υπήρξεν ο αγών, καθόσον οι μεν Γερμανοί ήσαν οπλίταις μέχρις οδό-ντων, οι δε ημετέροι διέθετον περί τα οκτώ(8) πολεμικά όπλα, δύο γκρά, έξ κυνηγητικά και ένα περίστροφον. Οι ημετέροι ε-πλησίασαν εις απόστασιν 5-10 μέτρων και οι Γερμανοί έπιπτον ο ένας μετά τον άλλον, εις πάλην στήθους προς στήθος, αλλά και εκ των ημετέρων πίπτουν τρεις νεκροί. Η εξόντωσις του α-ποσιτάματος ήτο βεβαία, αλλά τα πυρομαχικά εξαντλούντο, οι ημετέροι δεν αποβρονταί έως όπου την τελευταίαν στιγμήν καταφθάνουν ενισχύσεις πανταχόθεν(Από Κανδάνου, τέως Δήμος Καμπανού, Παλαιά Ρούματα κλπ.) Γίνεται τέλος η τε-λευταία εξόρμησις και εξοντώνεται ολόκληρον το Γερμανικόν αποσιτασμα, υπολείπονται δύο Γερμανοί κλεισμένοι εντός οικίας, καταφθάσας εν τω μεταξύ ο υποφαινόμενος τους διέτα-ξα να παραδοθούν. Πλην όυτοι ηρησθήσαν, εις το τέλος όμως και αυτοί εφόνεύθησαν. άγεται ότι εις διεσπάρη λόγω του σκό-τους. Καταμέτρησα 19 Γερμανικά πτώματα μετά την μάχην και διάταξα την ταφήν των.

Εκ της εξετάσεως την οποίαν ενήργησα δέν διεπίστωσα ουδεμία κάκωσιν ή ακρωτηριασμόν επί των Γερμανικών πτωμά-των. Ένας μόνον εκ των Γερμανών έφερε τραύμα διαμπερές εις τον λαμόν διά ξιφολόγησ, το οποίον όπως διεπίστωσα του το κατέφερον εις την πάλην ήπης διεξήχθη μεταξύ αυτού και του νεαρού πολιτοφύλακα Ηλία Παπαηλιάκη, ο τελευταίος και διά της ξιφολόγησ του Γερμανού, την οποία του απέσπασε διαρκούσως της πάλης.

Καθ' ην ώραν διεξήγητο η εξόντωσις της ανωτέρω Γερ-μανικής δυνάμεως, έτερον τμήμα εξ 22 ανδρών έσπευδεν εις ενίσχυσίν των. Καθ' οδόν και παρά το χωρίον Μεσαύλια συνη-ντήθη με το εκεί φυλάκιον μας, του οποίου επί κεφαλής ευρί-σκετο ο Στέφανος Καμηλάκης μετά 20σάδος ανδρών εκ Βλά-τους Σασάου και των περίεξ χωρίων. Η συμπλοκή διεξήχθη εκ του συστάδιν, πρός στιγμίν οι Γερμανοί νομίματες ότι ευρέ-θησαν προ υπερτέρων δυνάμεων, κατέθεσαν τα όπλα και ύ-ψωσαν τας χείρας των -σημείον παραδόσεώς των- όταν όμως αντελήθησαν ότι το ημέτερον φυλάκιον δεν είχε μεγάλην δύ-ναμιν ήρπασαν εκ νέου τα όπλα των και ηθέλησαν να επιτε-ύων των ημετέρων εκ νέου, αποτελεσμα της στάσεως των ταύτης ήτο να φονευθούν άπαντες, πλην έξ, οι οποίοι συλη-φθέντες αιχμάλωτοι οδηγήθησαν εις Σάσαλον, αφέθησαν δε ε-λεύθεροι άμα ως οι Γερμανοί έγιναν κύριοι του Νομού Χανίων και έληξε η μάχη της Κρήτης. Οι Γερμανοί ούτοι αιχμάλωτοι εις ένδειξιν φαίνεται ευγνωμοσύνης πολλάς ημέρας μετά την α-πελευθερώσιν των επανήλθον και εφόνευσαν τον φιλοξενήσα-ντα τούτους κάτοικον Μεσσαυλιών Νταγκουνάκη.

Κατά τας ανωτέρω συμπλοκάς έχομεν νεκρούς:

1) Στέφανον Ποντικάκην εξ' Σπίνας, 2) Στέφανον Βεσπά-κην Χωροφύλακα, 3) Κυριάκον Καστάνην, 4)Ελευθέριον Γεωρ-γυλλάκην, 5).....

τραυματίας δε τους: 1) Γεώργιον Γρηγορομιχαλάκην, 2) Γεώργιον Αναστασάκην, 3) Ιωάννην Μαθιουδάκην και 4) Νικό-λαον Κουλιέραν.

Λάφρα κατά την ανωτέρα μάχην των Φλωρίων επήραν δύο πολυβόλα οκτώ οπλοπολυβόλα και 9 τουφέκια, ένα ασύρ-ματον, αρκετές χειροβομβίδες και μερικās χιλιάδες φυσιγγίων, εις δε την μάχην παρά τα Μεσαύλια επήραν οι πολεμισταί μας έτερα δύο πολυβόλα, 14 οπλοπολυβόλα, και οκτώ(8) όπλα, αρ-κεία περιστρεφς και πολύ περισσότερα φυσίγγια έγγραφα, χάρτα, ψηξίδοα και διάφορα άλλα στρατιωτικά αντικείμενα και τα σημεία των δύο αποσιτασμάτων.

Ο οπλισμός ούτος και τα πυρομαχικά τα οποία περιήλθον εις χείρα μας ως λάφυρα από τον εχθρόν πολυ μας ενίσχυσαν εις την μάχην της επομένης, που μετά τόσης σφοδρότητος διεξήχθη το Κανδανιώτικο φαράγγι.

Την 11ην πρωινήν της ιδίας ημέρας ήλθεν εκ Κανδάνου αποσιτασμα Άγγλων στρατιωτών, 22 τον αριθμόν, άσπλοι υπό Υπαξιωματικών Άγγλον, εφαινόντο λίαν εξηγητημένοι και εις ε-ρώτησίν μου μου εδήλωσαν ότι μεταβαίνουν εις Σούγια, η ε-ντύπωσις μου ήτο ότι επρόκειτο περί φυγάδων, μη δυνάμενος να πράξω άλλως τους εχορήγησα τροφήν και τους έδωξα το ταχύτερον διά να μη σπειρούν τον πανικόν.

Την ιδίαν ημεραν με ειδοποίησαν τηλεφωνικώς από τα Φλώρια ότι συνέλαβον τά προκαλυπτικά τμήματα μας ένα ξέ-νον κατάσκοπον. Τους συνέστησα να μη τον κακοποιήσουν, αλ-λά να τον οδηγήσουν ταχύτατα ενώπιον μου. Όταν μου παρου-σιάσθη ούτος αντελήφθην ότι πρόκειται περι Μογκόλου και εις ερώτησίν μου περί της ταυτότητός του μου υπέδειξε το διαβα-τήριον του και έγγραφα θεθεωρημένα παρά των Ελληνικών Αρ-χών εξ' ων εφαινετο ότι ήτο Ιάπων και πολεμικός ανταποκρι-τής. Του εχορηγήσαμε τροφήν, αλλά τον εθέσαμεν υπό επιτή-ρησιν(μας παρεκάλεσε μόνον να ευρίσκειται εις εμφανές μέ-ρος να παρακολουθη τας επιχειρήσεις διά να δύναται εν καιρώ να γράψει λέγει τας εντυπώσεις του.)

Εάν επρόκειτο περί του Ιάπωνος ανταποκριττου του χρό-νου του Τόκιου έχει γράψει τον ύμνον εκείνον διά την μά-χην της Κρήτης δεν δύναμαι να γνωρίζω, πάντως ο Ιάπων ού-τος δημοσιογράφος εφαινετο συγκεκινημένος κατά την διάρ-κειαν της μάχης και όταν αποχωρίζομ από κοντά του και τον εχαίρετσα μου ανέφερεσ "νάστε τυχεροί να ήρώσ για ν' απο-θανάτησω αυτά που είδα." Διάταξα μετά την μάχην και την ε-γκατάστασιν των Γερμανών εις την Παλιοχώραν να τον οδη-γήσουν προς Παλιόχωραν και να παρουσιάσθη εις τους Γερ-μανούς καθόσον δεν ήδύνατο πλέον να μας βλάβη και αν υπο-θέσωμεν ότι θα επρόκειτο περί κατασκόπου, διότι αφότου συ-νελήφθη δεν ήδυνήθη να συλλέξη στοιχεία άπανα θα ήσαν χρή-σιμα εις τους Γερμανούς, διότι καθ' όλον το διάστημα από της συληψέως του διετέλει υπό επιτήρησιν και η μάχη είχε κριθεί, οι δε Γερμανοί, όπως έμαθα εκ των υστέρων, τον αφήκαν ε-λεύθερον.

Ευρισκόμενος εις Κάϊρον ανέγραψαν αι εκεί εφημερίδες την συνημένην εν αντιγράφω ανταπόκρισιν δημοσιευομένην εις τους "Τάιμς" της Νέας Υόρκης κατ' αντιγραφήν και τούτων α-πό τον "Χρόνον" του Τόκιου.

Από τό πεδιον της μάχης Φλώρια ανεχώρησα την 4ην πρωινήν της 23ης Μαΐου αφού προηγουμένως εγκατέστησα α-μυντικώς ισχυρόν αποσιτασμα εκ 40 ανδρών υπό τον έφεδρον Λοχίαν Παπαδαντώνην Γεώργιον με την εντολήν να επιτηρή την προς Βουκολίες οδόν. Να συγκρουσθή με τυχόν εμφανι-σθησομένην Γερμανικήν δύναμιν, προ υπερτέρων δε δυνάμε-ων ευρισκόμενος να συμπύχθη προς Άναβον και εκείθεν προς την κατεύθυνσιν Ξερόκαμπον, αφήνων την είσοδον του Κανδα-νιώτικου φαραγγίου ελευθέραν εις τον εχθρόν διά να εισέλθη εντός αυτής. Εγκατέστησα επίσης τμήματα εμπροσθοφυλακής εις την μεγάλην κούρμπαν του φαραγγίου και εις τον Νερό-σπηλιον. Ταυτοχρόνως την ιδίαν εσπέραν διάταξα τον υπό τον Πολιτευτήν Σεργεντάνην Νικόλαον εφεδρικό τμήμα του Βουτά να μεθι εις κίνησιν και να ταχθή εις το αριστερόν της παρατά-ξεως εις Ξερόκαμπον. Ειδοποίησα όλους τους Προέδρους των Κοινοτήτων ο ίδιος τηλεφωνικώς να κινηθώσιν άπαντες οι

άνδρες που είχαν μεταβή εις τα χωριά των προς ανεφοδιασμόν και να σπεύσουν εις Κάνδανον καθόσον η κρίσιμος στιγμή προ-σεγγίζει διά την μεγάλην μάχην.

24 Μαΐου 1941

Την πρωίαν της 24ης Μαΐου 1941 προκαλυπτικά τμήματα μας υπό τον έφεδρον Λοχίαν Παπαδαντώνην Γεώργιον, απου-σιάζαντος εν τώ μεταξύ του εφέδρου Ανθυπολοχαγού Λαμπα-θάκη, εκράτουν την γραμμήν Φλώρια και Νοπποδικώς τούτων τα υπερκείμενα ύψωματα.

Την 7ην και 30 πρωινήν οι Γερμανοί προχωρούντες εκ Κακοπέτρου έφθασαν εις Μεσαύλια. Το εκεί εγκατεστημένον φυλάκιον μας αποτελούμενον από άνδρας Φλωρίων, Σασάλο Μεσσαυλιών και Παλαιών Ρουμάτων συνεκρούθη μετά των Γερμανών. Η συμπλοκή διεξήγητο από τα υπέρθεν και εκατέ-ρωθεν των Μεσσαυλιών υψώματα. Μετά πάροδον μιας ώρας ε-ξαντληθέντων των φυσιγγίων των ημετέρων υπεχώρησαν προς το Κανδανιώτικο φαράγγι και εισήλθον εις τας γραμμάς.

Την 8ην και 30 πρωινήν ειδοποιούμαι από τον Λοχίαν Πα-παδαντώνην Γ. διά της τηλεφωνήτριας του χωρίου Φλώρια κ. Φραγκιαδάκη τα της εμφανίσεως των Γερμανών και προ των Φλωρίων. Ακολουθώσ η κ. Φραγκιαδάκη με τρειε μόνη πλέον ενήμερον της διεξαγομένης μάχης και της συμπύξεως των η-μετέρων από τα Φλώρια εις Άναβον και εκείθεν κατά της υπο-δείξεις μου προς Ξερόκαμπον, μοί διδεις δε τον πιθανόν αριθ-μόν των Γερμανών τους οποίους μου αναβιβάζεις εις χιλίους, όπινες επεβανον μοτοσυκλετών. Την διάταξα να καταστρέψη το τηλεφώνον και να παραλάβη το τέκνον της, του οποίου τους κλαυθμηρισμούς καθ' ην ώραν μου επηλεφώνει ήκουα εις το α-κουστικόν και να φύγη προς την κατεύθυνσιν Σπίνας διά να σω-θή, όπερ και έπραξε διαφυγούσα τόν θάνατον ως εκ θαύματος η ηρωίς αύτη. Εγώ δε με τις διαθέσιμες δυνάμεις βαδίζω και καταλαμβάνω θέσιν άνω θ' γραμμήν. Τον σταθμόν της Διοική-σεως μου τοποθετώ στην Α του μεγάλου τηλεφώνου Νερόσπη-λιου, επί της γραμμής του πυρός.... ώστε να δύναμαι να παρα-κολουθώ την εξέλιξη την μάχης....

Η μάχη εις το αναμεταξύ μεταποτίζεται από τον Άναβον και προς το αριστερόν μου προς την κατεύθυνσιν Άναβος-Ξε-ρόκαμπος.

Την 10ην πρωινήν ο κύριος όγκος του εχθρού επιβαίνων επί μοτοσυκλετών και ακολουθών την αμαξίτην οδόν εισέρχε-ται εις το φαράγγι.....Οι πολεμισταί μας έχουν ταχθή εις την έ-ξοδον της φάραγγος αλλά και εις τα πλευράς αυτής και οχυ-ρωμένοι εις τās θέσεις των καρδοκούον τον εχθρόν νά πλη-ξουν τούτον αφινιδιαστικώς.

Άμα ως ο εχθρός εισήλθεν εις την φάραγγα και έφθασεν εις την μεγάλην κούρμπαν δέχεται τα αφινιδιαστικά πυρά των η-μετέρων, κατέρχεται των μοτοσυκλετών, οχυρώνεται προχει-ρωσ και αρχίζει η μάχη. Ο εχθρός βαλόμενος πανταχόθεν κα-θιλούται. Οι με πολεμικά όπλα πολεμισταί μας βάλουν παντα-χόθεν τον εχθρόν, όστις περιδείης αλάσσει διαδοχικώς θέσεις εις τας πλευράς της φάραγγος, αλλά δεν υπάρχει δι' αυτόν α-πυρόβλητον καθόσον οι πολεμισταί μας κρατούν αμφοτέρας τας παρείρας της φάραγγος. Αφ' ετέρου οι οπλισμένοι με κηνη-γετικά όπλα καλυπτόμενοι εις τους θάμνους προχωρούν διά των θάμνων και χαραδρώσεων της φάραγγος και πυροβολούν εξ' εγγυτάτης αποστάσεως τους Γερμανούς διά των κηνηγετι-κών αυτών όπλων και προξενούν και ούτοι μεγάλας φθοράς εις τον εχθρόν. Κατά αφιγήσεις Γερμανών τραυματεστέρως εις Χανιά, επαρουσιάσθησαν μετά την μάχην μεταγενέστες με-ταξύ των οποίων αρκετοί τυφλοί από κηνηγετικά όπλα. Οι άσπλοι και τοιοούτοι ήσαν αρκετοί παρηκολούθουν τους πολεμιστάς μας εις την πρώτην γραμμήν ανεφοδιάζοντες τούτους με τρό-φιμα και χρησιμεύοντες ως αγγελιοφόροι τους εφοδιάζαν δε συχνότατα με Γερμανικά όπλα, καθόσον αι θέσεις συχνότατα άλλαζαν χείρας, εινεκο όμως το οποίον υπήρξεν άξιον ιδιαιτε-ρου θαυμασμού ήτο η συμβολή των γυναικών εις τον αγώνα. Μετέφερον αύται τρόφιμα και πρό παντός νερό, καθόσον δέον να σημειωθή ότι η μάχη διεξήγητο υπό αφόρητον καύσωνα, ιδι-αίτατα δε εντός της φάραγγος ή κατάστασις ενίοτε ήτο ανυπό-φορος και ούτω η ανάγκη του ύδατος επρτινάενεν την στιγμήν εκείνην και αυτών των τροφίμων. Την αυτοθυσίαν των εκείνην επλήρωσαν αι γυναίκες της Κανδάνου με δύο νεκρούς και τρεις τραυματίας.

Βλέποντας οι Γερμανοί το αδιέξοδον εις το οποίον πε-ριήλθον μη δυνάμενοι να κινηθώσιν των θέσεων των εξήτησαν ενισχύσεις, και τότε των εστάλη διά μοτοσυκλετών ένας λό-χος. Ούτω την θην μ.μ. ενεργούν επίθεσιν εις την θέσιν "Νε-βέλα" όπου την στιγμήν εκείνην στρέφουν και τα παρά των όλ-μων ολοκλήρου της γραμμής. Μέχρι την στιγμής εκείνης είχαν εμφανισθή εις την μάχην μόνον 4 σωλήνες όλμων, ήδη όμως παρουσιάζονται έτεροι τέσσαρες, πιθανώς κομισθέντες την τελευταίαν στιγμήν μετά του μεταφερθέντος εφεδρικού λόχου.

Πλέον των 100 αεροπλάνων περιύπτανται συνήθως της γραμμής της μάχης βορβαδίζοντα και πολυβολούντα τας γραμ-μάς μας. Ολόκληρον το λεκανοπέδιον της Κανδάνου έχει κα-λυφθη από κοκιορτόν και καπνούς συνενεπια των εκρήξων των οβιδών των ριπτωμένων υπό των αεροπλάνων. Οι με κηνηγετι-κά οπλισμένοι πολεμισταί μας εκμεταλλευόμενοι τον κοκιορτόν πλησιάζουν τους Γερμανούς και ούτω γίνεται ευρεία χρήσις των κηνηγετικών μας όπλων. Τα Γερμανικά αεροπλάνα κατέρ-χονται εις ύψος 10 μέτρων και κτυπούν τας γραμμάς μας αλλά και τα μετόπισθεν, εμπυδίζονται όμως και αυτά εις το έργον των ελλείψει ορατόσπητος διά τον αυτόν ως άνω λόγον.

Ο Ήλιος ευρίσκειται εις την δύσιν του, τα πυρομαχικά των ανδρών μας είναι πλέον εν τω τελειούσθαι, θα είχαν δε ασφα-λώς προ πολλού αφήσει τον δρόμον εις τους Γερμανούς ανοι-κτόν ένεκεν της ελλείψεως ταύτης των πυρομαχικών εάν εις το αναμεταξύ δέν κατεύθυναν νέαι ενισχύσεις, αι οποίαί ει-σπρήνοται εις την μάχην, Αλλά και τούτων τα πυρομαχικά μη υ-περβαίνοντα συνήθως τα 20 φυσίγγια κατά πολεμιστήν εξη-ντλούντο. Εκμεταλλεύόμενοι οι Γερμανοί την τοιαύτην έλείψιν